

nyol, alteració fonètica de pinyol Prunyonada, prunyonar, prunyoner, V. pruna Pruriginós, prurit, V. pruir Pruscalla sembla encreuament de bruscalla (de brusques) amb pedruscall

PRÚSSIC, àcid ~, dit així perquè se'n fa el blau de Prússia, al qual van donar aquest nom perquè va trobar-lo un fabricant de colors de Berlín. □ 1.ª doc.: prussiat de Mercuri, Lab. 1840.

Pruxme, V. proïsme (PROP) Pruxòvol, pruxovolar, -xúvol, V. poixèvol

PSALM, pres del ll. tardà *psalmus* 'cant amb acompanyament de psalteri', 'psalm', i aquest, del grec *ψαλμός* 'melodia tocada en una lira, o sense acompanyament de cant', 'psalm', derivat de *ψάλλω* 'jo arrenco pèls', 'toco les cordes d'un instrument musical'. □ 1.ª doc.: S. XIV?

Potser ja figurava en el *Blanq.* de Lluïl, però el pasatge que en cita *AlcM* és de la part modernitzada en el S. XVI (*NCl.* I, 47.23), i el text de Templers que en cita no és del S. XII sinó d'uns centenars d'anys més tard (almenys la versió catalana). *Salm* 1452.2, *salm* 1526.2, *salmista* 489.16 en el *Torc.* d'Aversó. «Que diga o faça dir dues vegades los set *psalms* penitencials, ab sa letania», doc. de 1390 (*CoDoACA* XL, 298); «deurietes fer-nos dir misses e los *psalms* e de açò nos farietes gran profit e gran remey a nostres penes», *Eximplis* del recull Ag. II, 157. La forma corrent és sense la *p-* i sovint amb omisió de la *-l-*: «que la confraria haÿa de donar los *samps*, misses y bassaroles, a rahó de vint y sinc sous per rayma als confreres y confrarassas de la dita confraria», disposicions de la confraria dels llibreters, any 1623 (*Arx. Mun.*, cita de Careta, p. 356).

En magnès versos. «Jo, guardador d'ovelles / --- / en el desert, amb balbuçei confús, / he confegit el *salm* de les estrelles». «*Les Campanes*. Par que en el terme divisor / de les tenebres i la llum, / diuen el *salm* recordatori / de nostra vida qui es consum», *Alcover* (*Po. Biblics: Micol*) (*O. C.*, 93, 20).

Sam, en efecte, és la forma que deia el meu avi empordanès, Domingo Coromines. *AMAlcover* recull *sam* a Vic, Igualada, StVicenç dels Horts i muntanya catalana (*BDLC* VII, 7), així com a Terrassa, Banyoles i Hostafrancs de Segarra (p. 60); a Manacor durant la seva infantesa, també deien *resar uns set sans*, i a Vic, Banyoles i Hostafrancs anota també *samaire*. Al Vallès, a Reiners, passo per *Cal setssamàira*, malnom d'un home que es dedicava a recitar els set *psalms* (1959).

DERIV.: (*P*)*salmaire*. (*P*)*salmista*, que ja hem vist. *Salmar*. *Salmejar* [JRoig, *Spill*, 2836]; «allí fa penitència lo varó sant, / vestit de pell de cabra, nuu de tot drap, *salmejant* tot lo dia, la nit plorant», *MilàF* (*Pros B.*, v. 14); +*Salmer* 'caixa de l'orgue' a. 1421 (*InuLC*, s. v. *balda*), *salmejaire*; *salmeg*.

Salmòdia, pres del gr. *ψαλμοῦδία* 'entonament de *psalms*', compost amb *ἀείδω* 'jo canto': «benehien /

ab *salmodia* / lo qui venia / Rey redemptor», JRoig, *Spill*, 13363. «Remor del bosc, solemne *salmodia* / del gran pinar desert», Costa i Llobera (*Vagant pel bosc*, *IdOr* XXXII, p. 50; ed. II. Cat., p. 12), *salmodiador*, *Salmona*, *gata*, pròpiament 'la beata que sempre va psalmodiant': «Ay la *gata-saumona*! Ja 'ns l'ha fregida: mira-te-la, és a cal adroguer, que les hi pesen», EmVilanova (*Entre Família*, 157). D'aquí la forma regressiva *gata-seuma* 'hipòcrita' que usa JRuira, en *El Malcontent* (*La Parada*).

Psalteri [Verdaguer] o *saltiri* [Jaume I], pres del ll. *psalterium*, i aquest, del gr. *ψαλτήριον* 'aparell per tocar psalmòdies'. En sentits secundaris: 'rosari' (fr. *chapelet*). L'*InuLC* el cita en aquest sentit en doc. de 1550: «uns *saltiris* de coral redons que y ha 100 grans»; en el *Nebrixa* II-cat.: «carabe: lambre del qual se fan los *saltiris*», i en el «Conte» (*F. d. Senescal d'Egipte*), 155: «aportà ab si les hores de Madona Sta. Maria, e un *Saltiri* e no als, salvant ço que vestia». 'Llibre de *psalms*': «un *saltiri* nou, 2 *sautiris* veyls» a. 1311, «el librum vocatum *saltiri*» 1353 (*InuLC*); «assí comença lo *saltiri*, lo qual transladat fo de latí en romans per fratre Romeu Burguera» (incipit citat per JMBover, *BiEscrBal.* I, 123) [a Fra Romeu Sabruguera s'han atribuït les *Lleg. Rim. Sev.*, c. 1300, *LleuresC*]. JRoig fa una distinció formal entre aquesta acc. i l'etimològica (si bé no sé si amb molta més base que l'evitació del retret de fer rimar un mot amb si mateix): «E-l instrument / lo qual descriu / lo rey Daviu, / en son *psaltiri*, / ha nom *saltiri*: / fet de deu cordes», *Spill*, 12709-10.

PSEUDO-, pres del gr. *ψευδο-* element prefixat de compostos, tret de l'adjectiu *ψευδής* 'mentider, fals'. *Pseudònim* [Lab. 1864], compost amb *ὄνομα* 'nom', segons el model de *anònim*, *homònim*, *epònim*; en francès, documentat des de 1690. «¿Fins quan tolerareu, oh Terres malaurades, / que amb *pseudònim* d'Espanya se'ns disfressi Madrid? / ¿Patirem sempre més que no sigui endebades / que amb resplendors de dia parenci la nit?» versos que el 1967, expulsat d'Espanya, vaig rebre dins un sobre anònim. *Pseudopodi*. *Pseudomorfi* (reclamat per Fontserè per al *DOrt.*); *pseudomorfisme*.

PSICO-, primer element de compostos i derivats savis, pres del gr. *ψύχη* 'ànima'. *Psicàlgia*. *Psicoanàlisi* (Freud féu 50 anys el 1906); *psicoanalista*; *psicoanalític*. *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, publ. des de 1983, sota la direcció de Júlia Coromines, amb un estat major on torregen les figures de Pere Foix, Ramon Basols, S. Adroher, Terttu Eskulinen etl.

Psicologia [1868, *SLitCosta*], del ll. científic modern *psychologia* (segons Prati format per Goilenius el 1550); *psicòleg* [1868, id.], *psicològic* [id.]. *Psicomètria* i *psicomètric* [1868, *SLitCosta*]. *Psicomotor*. *Psicosi*, +*psicòtic*. *Psicopatologia* [DFa., el llibre de Freud és de 1901]. +*Psicopàtic*, +*psicopatia*. +*Psicosomàtic*. +*Psicoteràpia*; +*psicoteràpic*; +*psicoterapèutic*.